

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра українознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан філософського
факультету
Іван КАРПЕНКО

“30” серпня 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Українознавство

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка; 10 – Природничі науки
спеціальність 01 – середня освіта; 104 – фізика та астрономія
освітня програма «Фізика та астрономія»; «Астрономія»; «Інформаційні технології (ІТ) в фізиці»; «Фізика»
вид дисципліни обов'язкова
фізичний факультет

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол від "21" червня 2024 року № 11

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ярослав ШКАБУРА, кандидат історичних наук, ст. викладач кафедри українознавства філософського факультету

Програму схвалено на засіданні кафедри українознавства
Протокол від "24" червня 2024 року № 12

В.о. зав. кафедри українознавства

Наталя АКСЬОНОВА

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм

Гарант освітньо-професійної програми «Фізика та астрономія»

Інна ТАРАНОВА

Гарант освітньо-професійної програми «Астрономія»

Дмитро СТАНКЕВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми «Інформаційні технології (ІТ) в фізиці»

Дмитро ЧІБІСОВ

Гарант освітньо-професійної програми «Фізика»

Олег ЛАЗОРЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету математики і інформатики

Протокол від "28" серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії фізичного факультету

Микола МАКАРОВСЬКИЙ

ВСТУП

1.Опис навчальної дисципліни

1.1 Мета курсу полягає у формуванні історичної свідомості молоді, в якій поєднуються усвідомлення нею нерозривного зв'язку між минулим і сучасністю, традиціями і досвідом різних поколінь українців; вихованні патріотизму, відповідальності за долю своєї Батьківщини; спонуканні до активної наполегливої праці в розбудові і зміцненні держави Україна. Вона досягається закріпленням та поглибленням у здобувачів вищої освіти знань про діяльні складники культуротворчого потенціалу українців крізь усі історичні періоди. Курс спрямований на вироблення у здобувачів розуміння того, що ідентичність та громадянство особи має виняткове значення в процесі становлення її як особистості та є запорукою розбудови демократичної Української держави.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомлення з унікальним природним середовищем, яке сприяло утворенню українського етносу та виникненню історико-етнографічних регіонів;
- вивчення різноманіття етносів, що мешкають в Україні, знайомство з субетносами українців та їх унікальністю;
- дослідження картини світу українців та кордоцентризму в сприйнятті навколишнього;
- представлення сучасного світу в розмаїтих імовірнісних формах інформаційного суспільства;
- ознайомлення з символами України та місцями пам'яті українців;
- опрацювання інформаційного поля із позицій власної культурної гідності;
- формування нової системи поглядів на досвід українських громад поза межами України;
- ознайомлення з явищем антропоцентризму в українській культурі;
- визначення історичних форм наскрізного розгортання українського культуротворчого потенціалу;
- вивчення минулого і теперішнього культурного та державотворчого досвіду української нації;
- ознайомлення з вагомими здобутками української культури, меморіальними та пам'ятними місцями;
- визначення цивілізаційної ролі української культури у продукуванні смислів, долучення українців до світової спадщини ЮНЕСКО;
- актуалізація знань про те, що українська спільнота - це середовище творення і зберігання смислового потенціалу української культури (цивілізації);
- визначення місця українського державоцентризму в процесі творення нації;
- усвідомлення релігійних та культурних особливостей України як в минулому, так і сьогодні;
- ознайомлення з провідними культурними тенденціями світу, в яких беруть безпосередню участь представники української нації;
- виховання стійкої потреби в позитивному мисленні, мовленні та оздоровленні задля існування нації.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти **програмних компетентностей** відповідно до ОПП:

ОПП Фізика та астрономія:

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти (предметної області фізики та астрономії), що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших предметних спеціальностей та груп різного рівня.
- ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємлихості
- ЗК 10. Володіння навичками критичного мислення.

ОПП Астрономія:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 7. Навички здійснення безпечної діяльності.
- ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК 11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 12. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК 11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 12. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ОПП Фізика:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК 11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 12. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Курс «Історія України: цивілізаційний вимір» сприяє формуванню таких спеціальних (фахових) компетентностей:

ОПП Фізика та астрономія:

ФК 6. Здатність здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання (проводити атестацію).

ФК 8. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ФК 10. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ФК 12. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

ОПП Астрономія:

ФК 8. Здатність виконувати теоретичні та експериментальні дослідження автономно та у складі наукової групи.

ФК 10. Здатність самостійно навчатися і опановувати нові знання з фізики, астрономії та суміжних галузей.

ФК 14. Здатність здобувати додаткові компетентності через вибіркові складові освітньої програми, самоосвіту, неформальну та інформальну освіту.

ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці:

ФК 12. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК 13. Здатність самостійно навчатися і опановувати нові знання з фізики, астрономії, програмування та суміжних галузей.

ОПП Фізика:

ФК 9. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК 10. Здатність самостійно навчатися і опановувати нові знання з фізики, астрономії та суміжних галузей.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання не передбачена
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
0 год.	-
Самостійна робота	
42 год.	-
Індивідуальне завдання	
0 год.	-

1.6. Заплановані результати навчання

Здобувачі вищої освіти мають знати принципи періодизації історії України, її основні етапи; основні поняття й терміни; особливості соціально-економічних, політичних, культурних процесів розвитку України на різних етапах; діяльність видатних історичних осіб, політичних партій, державних утворень, що існували на українських землях від давнини до сьогодення; сучасні історичні теорії та методологічні підходи до аналізу суспільства.

Здобувачі мають знати основні етапи розвитку української зовнішньої політики; основні положення та напрями зовнішньополітичного курсу України на сучасному етапі; проблеми та перспективи розвитку двосторонніх відносин України з іншими державами, участі України в міжнародних організаціях; розуміти процеси глобалізації в політичній, економічній та культурній сфері суспільного буття; знати про культурний та політичний розвиток національних меншин на території України; розуміти тенденції в політиці пам'яті України; уміти аналізувати історичні процеси, події, факти; брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми; користуватися категорійно-поняттєвим апаратом історичної науки, історичними джерелами та науковою літературою з історії України і глобальної історії; застосовувати знання, розв'язуючи професійні завдання. Курс має сприяти формуванню поваги до демократичних цінностей, толерантності, активної громадянської позиції та патріотизму.

Під час навчання передбачено виконання таких **програмних результатів навчання**:

ОПП Фізика та астрономія:

ПРН 5. Презентувати результати досліджень у формі доповідей на семінарах, конференціях тощо, здійснювати професійний письмовий опис наукового дослідження, враховуючи вимоги, мету та цільову аудиторію.

ПРН 12. Використовувати активні форми та методи навчання, під час яких учні спрямовують увагу на власні внутрішні переживання, поглиблене особисте розуміння та засвоєння навичок.

ПРН 14. Дотримуватись у професійній діяльності правил безпеки життєдіяльності, санітарно-гігієнічних вимог, протиепідемічних правил.

ОПП Астрономія:

ПРН 8. Мати базові навички самостійного навчання: вміти відшукувати потрібну інформацію в друкованих та електронних джерелах, аналізувати, систематизувати, розуміти, тлумачити та використовувати її для вирішення наукових і прикладних завдань.

ПРН 9. Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень з окремих спеціальних розділів фізики та астрономії, що виконуються індивідуально (автономно) та/або у складі наукової групи.

ПРН 10. Вміти планувати дослідження, обирати оптимальні методи та засоби досягнення мети дослідження, знаходити шляхи розв'язання наукових завдань та вдосконалення застосованих методів.

ПРН 11. Вміти упорядковувати, тлумачити та узагальнювати одержані наукові та практичні результати, робити висновки.

ПРН 12. Вміти представляти одержані наукові результати, брати участь у дискусіях стосовно змісту і результатів власного наукового дослідження.

ПРН 18. Володіти державною та іноземною мовами на рівні, достатньому для усного і письмового професійного спілкування та презентації результатів власних досліджень.

ПРН 19. Знати та розуміти необхідність збереження та примноження моральних, культурних та наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН 20. Знати і розуміти свої громадянські права і обов'язки, як члена вільного демократичного суспільства, мати навички їх реалізації, відстоювання та захисту.

ПРН 21. Розуміти основні принципи здорового способу життя та вміти застосовувати їх для підтримки власного здоров'я та працездатності.

ПРН 24. Розуміти місце фізики та астрономії у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці:

ПРН 8. Мати базові навички самостійного навчання: вміти відшукувати потрібну інформацію в друкованих та електронних джерелах, аналізувати, систематизувати, розуміти, тлумачити та використовувати її для вирішення наукових і прикладних завдань.

ПРН 21. Знати та розуміти необхідність збереження та примноження моральних, культурних та наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН 25. Розуміти історію та закономірності розвитку фізики та астрономії.

ПРН 26. Розуміти місце фізики та астрономії у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ОПП Фізика:

ПРН 8. Мати базові навички самостійного навчання: вміти відшукувати потрібну інформацію в друкованих та електронних джерелах, аналізувати, систематизувати, розуміти, тлумачити та використовувати її для вирішення наукових і прикладних завдань.

ПРН 19. Знати та розуміти необхідність збереження та примноження моральних, культурних та наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН 23. Розуміти історію та закономірності розвитку фізики та астрономії.

ПРН 24. Розуміти місце фізики та астрономії у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Український світ

Тема 1. Україна: виникнення назви та її утвердження до народу та держави
Український етнос: виникнення, простір розселення. Місце українців у сім'ї слов'янських народів. Формування назви народу й території розселення. Самоідентифікація українців. Вплив природних та географічних чинників на формування українського етносу. Мова як універсальний феномен буття і свідомості нації. Українське суспільство й держава в їх генезі. Матеріальна й духовна культура (релігія, філософія, мистецтво, традиції, освіта, наука (в тому числі – астрономія та фізика), валеологія, право, військо, міжнародні відносини), що розвиваються упродовж багатовікової української історії. Світове українство в часопросторовій еволюції.

Тема 2. Україна на карті Європи та світу
Геополітичне положення України в давнину і сьогодні. Репрезентації території України в картографії. Стародавні торговельні шляхи. Особливості господарської діяльності українців: історичні та регіональні особливості. Природні багатства України. Туристична карта сучасної України. Природне середовище формування українського етносу. Екологічна свідомість. Екологічна культура. Природні дива України. Праліси Карпат. Географічний центр Європи. Заповідники й заказники України.

Тема 3. Світоглядні основи українства
Поняття світогляду. Космоцентричні, геоцентричні та антропоцентричні системи світогляду. Етнічні процеси в ранньосередньовічній українській державі. Русь-Україна та чинник Степу в становленні етносу. Вплив географічного чинника на український національний характер. Історичний чинник у формуванні української самосвідомості. Григорій Сковорода. Ментальність українців. Духовний світ українців дохристиянської доби та у більш пізні періоди. Етнічні константи. Легенди, обряди, казки як відображення картини світу. Комемораційні практики українців. Демократичні ідеали та цінності українського народу.

Тема 4. Україна: етноси, етнічні групи, нації
Поняття «національна меншина», «корінний народ», «етнічні землі», «субетнос». Етнічний поділ території. Корінні народи України - українці, кримські татари/киримли, караїми, кримчаки. Міжнародний день корінних народів. Етнокультурні групи українців. Етнографічні музеї України. Політика депортації та денационалізації тоталітарних режимів та її вплив на долю населення України. Євреї, поляки, угорці, німці, молдавани, болгары, греки, гагаузи, роми в історії України. Етноси сучасної України та їх внесок у націєтворення.

Тема 5. Регіони України: історико-культурні, етнічні, економічні
Господарські комплекси українського етносу. Формування регіонів України. Полісся. Волинь. Сіверщина. Середня Наддніпрянщина. Слобожанщина. Запоріжжя. Таврія. Північне Причорномор'я. Буджак. Поділля. Галичина. Буковина. Закарпаття. Крим. Донбас. Територіально-адміністративний устрій.

Тема 6. Місця пам'яті України
Поняття «місця пам'яті». Герб, прапор, гімн України як культурні феномени. Символізм червоної калини тощо. Архітектурні пам'ятки Русі-України. Українські замки і фортеці.

Козацькі могили. Сакральна дерев'яна та кам'яна архітектура козацького бароко. Архітектурні перлини українського модерну. Пам'ятники національним діячам українства. Могили українських діячів поза межами України. Меморіальні місця тоталітарних репресій. Національний музей історії України, Національний музей голодомору-геноциду. Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні - Музей Революції Гідності. Національний музей Імені Андрея Шептицького у Львові. Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара», Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків. Музей писанкового розпису (м. Коломия). Нематеріальна культурна спадщина. Пам'ятки України в переліку ЮНЕСКО.

Тема 7. Українська мова як культуротворчий та освітній чинник

Особливості розвитку української мови від Хрещення Русі до XIX ст. Козацькі літописи, фольклорні тексти як зразки української мови. Стандартизування української мови в працях вітчизняних науковців. Українська мова — мова публіцистики й літератури («Русалка Дністровая», «Сніп», «Молодик», «Ластівка»). Місце української мови в освітньому просторі (шкільна й університетська освіта). Вплив політики коренізації на розвиток української мови.

Тема 8. Феномен українського козацтва

Теорії виникнення козацтва. Форми організації українського козацтва. Культ фізичної досконалості запорозьких козаків. Українські козаки в дзеркалі лицарства. Низове та реєстрове козацтво. Характерні риси та його основи. Козак Мамай: символічне значення образу. Історія козацьких угруповань. Типологія, регіональні особливості козацтва. Військові організації XX століття, створені за прообразом козацтва - Карпатська Січ, Поліська Січ. Козацькі традиції військових частин сучасної Української держави.

Тема 9. Культура українського повсякдення: родина, оселя, їжа

Житло та його роль в українському повсякденні. Родина та родинні цінності в житті українців. Особливості української кухні. Розклад харчування в традиційній культурі. Запозичення в українській кухні. Регіональні відмінності. Ферментовані продукти української кухні. Борщ як феномен нематеріальної культурної спадщини. Хлібні вироби в календарній та сімейній обрядовості. Сучасний стан розвитку української кухні в світі.

Тема 10. Розвиток культури, театру, образотворчого та музичного мистецтва в Україні. Розвиток культури від давнини до сучасності. Театр в культурологічних процесах в Україні. Образотворче мистецтво: митці та твори. Особливості пісенності українського народу. Музичні інструменти. Церковна музична культура та її вплив на українців. Оздоровлення за допомогою співу. Світова слава українських композиторів. Українці на Євробаченні. Розвиток сучасної української музики.

Розділ 2. Українське націєтворення

Тема 11. Формування української модерної нації та ідей державотворення

Поняття «нація». Національне відродження українців. Особливості національно-культурного відродження в Наддніпрянській Україні. Форми та прояви українського відродження. Вплив романтизму на національне відродження українців. Харківський університет та його роль у розвитку української культури. Національний рух у Східній Україні в другій половині XIX ст. Громади. Особливості національно-культурного відродження на західноукраїнських землях. Початок національного відродження в Галичині. Наукове товариство імені Т. Шевченка. Українське національне життя на Закарпатті та Буковині. Просвіти. Радикалізація українського руху. Утворення партій. Зв'язки прогресивних діячів Галичини і Наддніпрянської України. Поняття «соборність».

Тема 12. Будителі української нації

Поняття «будительство». «Руська трійця». Олександр Духнович. Кирило-Мефодіївське братство. Пантелеймон Куліш. Микола Костомаров. Тарас Шевченко: оцінка суспільно-політичного значення творчості поета. Діяльність громадського руху. Михайло Драгоманов та його «Листи на Наддніпрянську Україну». Діяльність українців-меценатів. Євген Чикаленко, Борис Грінченко, Юрій Федькович, Степан Руданський, Павло Грабовський як будителі українців. Іван та Юрій Липи. Педагогічні ідеї Софії Русової. Націоналістичні ідеї Юліана Бачинського, Миколи Міхновського. В'ячеслава Лішківського, Дмитра Донцова. Концепція «п'ятий Харків» Юрія Шевельова як вимір українських прагнень.

Тема 13. Процеси модернізації в Україні. Боротьба за державність

Еволюція соціальної структури суспільства. Розгортання процесів урбанізації та індустріалізації. Становлення модерної української культури. Поява української преси. Становлення української журналістики. Перші руханкові товариства на території України. Сокільський рух. Іван Боберський. Пластунський рух. Пожежно-спортивні товариства. Діяльність Кирила Трильовського. Стрілецький рух. Українській жіночий рух. Українська революція. Створення УНР. Проголошення Кримської Народної Республіки. Боротьба за владу в Україні в кінці 1917 - на початку 1918 рр. Проголошення Далекосхідної Української Республіки. Війна з більшовиками. Герої Круг Брестський мирний договір. Проголошення Кубанської Народної Республіки. Конституція УНР (1918 р.). Українська держава. Павло Скоропадський. Директорія. Симон Петлюра. ЗУНР: виникнення, історична доля. Діяльність Євгена Петрушевича. Селянський повстанський рух в Україні 1918-1920 рр. Махновський рух. Зимові походи армії УНР. Холодноярська Республіка. Здобутки. наслідки. уроки національно-демократичної революції. Версальська система та українські землі.

Тема 14. Боротьба українського народу проти тоталітарних режимів

Національно-визвольний рух 1920-1930-х рр. Діяльність урядів УНР в екзилі. Українська військова організація. Поширення ідей «інтегрального націоналізму». Утворення ОУН. Діяльність українських націоналістів на території Польщі, Чехословаччини та Румунії. Голодомор: трагедія і опір. Проголошення незалежності Карпатської України. Дві течії ОУН. Проголошення відновлення української державності. Українська повстанська армія. Тоталітарна система в Україні в другій половині ХХ ст.: особливості функціонування. Діяльність українських дисидентів. Левко Лук'яненко. Іван Дзюба. В'ячеслав Чорновіл.

Тема 15. Світове українство

Українські етнічні землі поза межами держави Україна. Хвилі міграцій українців. Історичні процеси утворення Малинового клину, Жовтого клину, Сірого та Зеленого клинів. Території, з яких були масово виселені українці. День пам'яті українців — жертв примусового виселення. Найбільші діаспори українців у світі. Сучасні досягнення української діаспори.

Тема 16. Формування сучасної демократичної української держави

Народний рух України за перебудову. Особливості проголошення незалежності України. Діяльність України на міжнародній арені. Релігійне життя в сучасній Україні. Конституція України як відображення націєтворчих вимірів. Помаранчева революція. Революція Гідності. Акція «Україна єдина». Анексія Криму росією. Добровольчі військові угруповання. Волонтерство. Проведення АТО. Особливості ООС. Російсько-українська війна: причини та можливі наслідки. Зміна міжнародного статусу України. Цивілізаційний вибір українців. Євроінтеграційні процеси.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма не передбачена					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		Л	С	Лаб	Інд	С.р.		Л	С	Лаб	Інд	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Український світ												
Тема 1. Україна: виникнення назви та її утвердження до народу та держави	5	2	2			1						
Тема 2. Україна на карті Європи та світу	5	2				3						
Тема 3. Світоглядні основи українства	5	2	2			1						
Тема 4. Україна: етноси, етнічні групи, нації	5	2				3						
Тема 5. Регіони України: історико-культурні, етнічні, економічні	5	2	2			1						
Тема 6. Місця пам'яті України	5	2				3						
Тема 7. Українська мова як культуротворчий та освітній чинник	5	2	2			1						
Тема 8. Феномен українського козацтва	15	2				13						
Тема 9. Культура українського повсякдення: родина, оселя, їжа	5	2	2			1						
Тема 10. Розвиток культури, театру, образотворчого та музичного мистецтва в Україні	5	2				3						
Разом за розділом 1	60	20	10			30						
Розділ 2. Українське націєтворення												
Тема 11. Формування української модерної нації та ідей державотворення	5	2	2			1						

Тема 12. Будителі української нації	5	2				3						
Тема 13. Процеси модернізації в Україні. Боротьба за державність	5	2	2			1						
Тема 14. Боротьба українського народу проти тоталітарних режимів	5	2				3						
Тема 15. Світове українство	5	2	2			1						
Тема 16. Формування сучасної демократичної української держави	5	2				3						
Разом за розділом 2	30	12	6			12						
Усього годин	90	32	16			42						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Особливості вивчення курсу. Вхідне тестування	2	
2.	Релігійно-церковні процеси в Україні	2	
3.	Політика пам'яті в незалежній Україні	2	
4.	Українська мова та її роль	2	
5.	Історія України в сучасній вітчизняній військовій символіці	2	
6.	Політичне життя українських земель на рубежі XIX–XX ст.	2	
7.	Українська революція 1917-1921 рр.	2	
8.	Російсько-українські війни та політика пам'яті щодо них	2	
	Разом	16	

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає:

1. Підготовку до семінарських занять.
2. Виконання творчих проєктів.
3. Вивчення тем курсу й підготовку до підсумкової атестації.

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Денна	Заочна
1.	Тема 1. Україна: виникнення назви та її утвердження до народу та держави	1	
2.	Тема 2. Україна на карті Європи та світу	3	
3.	Тема 3. Світоглядні основи українства	1	
4.	Тема 4. Україна: етноси, етнічні групи, нації	3	
5.	Тема 5. Регіони України: історико-культурні, етнічні, економічні	1	
6.	Тема 6. Місця пам'яті України	3	
7.	Тема 7. Українська мова як культуротворчий та освітній чинник	1	
8.	Тема 8. Феномен українського козацтва	3	
9.	Тема 9. Культура українського повсякдення: родина, оселя, їжа	1	
10.	Тема 10. Розвиток культури, театру, образотворчого та музичного мистецтва в Україні	3	
11.	Тема 11. Коротке ХХ століття: призупинене націєтворення?	1	
12.	Тема 12. Незалежна Україна: виклики націєтворення.	3	
13.	Тема 13. Формування української модерної нації та ідей державотворення	1	
14.	Тема 14. Будителі української нації	3	
15.	Тема 15. Процеси модернізації в Україні. Боротьба за державність	1	
16.	Тема 16. Боротьба українського народу проти тоталітарних режимів	3	
	Разом	32	

6. Теми контрольної роботи

1. Україна через 10 років: якою вона буде?
2. Якою я бачу національну ідею в Україні.
3. Політичний діяч, який залишив яскравий слід в історії України (на вибір).
4. Схема історії України М. Грушевського та його періодизація українського історичного процесу.
5. Значення античних міст-держав Північного Причорномор'я в історії українського народу й України.
6. Спадок Візантійської цивілізації в історії України.

7. Норманський чинник у виникненні й існуванні Київської Русі.
8. Русь-Україна і кочові народи степу у XI–XII ст.: між війною і співпрацею.
9. Тисячоліття Софії Київської: новітні гіпотези та старі переконання.
10. Монгольська навала і її значення в історії України
11. Кревська унія та українські землі в геополітичному контексті Центрально-Східної Європи кінця XIV ст.
12. Полемічна література кінця XVI – початку XVII ст. як пам'ятник політичної думки в Україні.
13. Фільваркове господарство між феодалізмом і капіталізмом: становище українського селянства XVI–XVII ст.
14. Роль Дикого поля в історії України: виникнення та існування, наслідки освоєння історичного регіону.
15. Запорізька Січ: ознаки державного устрою і значення в історії України.
16. Визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького: проблема визначення хронологічних меж і періодизації.
17. Чи можна назвати Визвольну війну під проводом Богдана Хмельницького «козацькою революцією»?
18. Слобожанщина: формування нового історичного регіону України у середині – другій половині XVII ст.
19. «Руїна» та пошуки протекторату козацькими автономіями.
20. Московсько-козацькі відносини доби Руїни.
21. Конституція Пилипа Орлика та її значення як історичного документа.
22. Гайдамаки: розбійники чи національні герої?
23. Геополітичні зрушення кінця XVIII ст. у Центрально-Східній Європі та їхнє значення в історії України.
24. Ліквідація Запорізької Січі та інших форм українського автономного устрою.
25. Скасування кріпосного права: значення події для соціально-економічного розвитку України.
26. Галичина – Український П'ємонт? Хід і значення національного відродження в межах Західної України для українського національного відродження.
27. Універсали Центральної Ради в контексті політичної ситуації в Україні впродовж 1917 – початку 1918 рр.
28. Державотворчі плани П. Скоропадського та їхнє втілення.
29. Директорія і значення її діяльності.
30. Політика українізації. Чому більшовицьке керівництво вдалося до політики коренізації?
31. Утворення СРСР і остаточна втрата Україною незалежності.
32. Суцільна колективізація сільського господарства в межах курсу на модернізацію економіки.
34. У чому полягала різниця в поглядах на шляхи здобуття української незалежності між прихильниками С. Бандери і А. Мельника?
35. Проти кого і за що боролася УПА.
36. Чим відрізнялася відбудова народного господарства України після Другої світової війни від відбудовчих процесів західних країн?
37. Як участь України у здійсненні хрущовських «надпрограм» позначилася на економічному розвитку України?
38. Перебудова та її значення в історії України.
39. Проголошення незалежності України. Які фактори сприяли утворенню незалежної Української держави?
40. Помаранчева революція: чи потрібно брати слово «революція» в лапки?
41. Президентство В. Ющенко: реформи й реакція суспільства.
42. Президентство В. Януковича: причини й передумови Майдану-2.
43. Майдан-2: Історична оцінка подій листопада 2013 – березня 2014 рр. в Україні.

44. Досягнення українських науковців у сфері астрономії та фізики на міжнародній арені.

45. Політична криза й військові дії на Донбасі: проблеми термінологічних визначень, причини та ймовірні наслідки.

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним закладеним програмним та фаховим компетентностям, а також – результатам навчання згідно ОПП відображає табл. 7.1

Таблиця 7.1

Шифр ЗК, ФК, ПРН (відповідно до ОПП)	Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи навчання	Контрольні заходи, що забезпечують досягнення результатів навчання та компетентностей
ІК 1 ОПП Фізика та астрономія	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти (предметної області фізики та астрономії), що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.	Принципи організації освітнього процесу на семінарі 1. Ознайомлення з можливостями використання інформаційних та комунікаційних технологій, зокрема, для пошуку необхідної інформації та вирішення поставлених завдань.	Оцінювання участі на семінарі 1 та під час лекцій-дискусій.
ЗК 1 ОПП Фізика та астрономія, ЗК 2 ОПП Астрономія, ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Підготовка до роботи на семінарських заняттях.	Оцінювання презентації доповідей та участі у дискусіях до семінарських занять 2-8.
ЗК 1 ОПП Астрономія, ОПП Інформаційні технології (ІТ) в	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Пояснення причиново-наслідкових зв'язків та логіки історичного процесу, основних методів критичного	Оцінювання логіки викладення та причиново-наслідкових зв'язків у демонстраціях під час підготовки до семінарських занять

фізиці та ОПП Фізика		аналізу історичних джерел.	2–8. Опрацювання конспектів лекцій.
ЗК 3 ОПП Фізика та астрономія	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Ознайомлення з можливостями розширеного пошуку інформації. Аналіз новітніх досліджень під час подання матеріалу на лекціях-демонстраціях.	Оцінювання пошуку матеріалів до контрольної роботи та підготовки інформаційного повідомлення на семінарських заняттях 1-8, екзаменаційна робота. Розділи 1–2.
ЗК 3 ОПП Астрономія , ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Принципи організації освітнього процесу на семінарі 1. Ознайомлення з можливостями використання інформаційних та комунікаційних технологій, зокрема, для пошуку необхідної інформації та вирішення поставлених завдань.	Перевірка есе або творчого проєкту, створених на основі індивідуального пошуку інформації.
ЗК 4 ОПП Фізика та астрономія	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Аналіз новітніх досліджень під час подання матеріалу на лекціях-демонстраціях. Знайомство з новими інтерактивними методами навчання.	Оцінювання пошуку матеріалів до контрольної роботи та підготовки інформаційного повідомлення на семінарських заняттях, екзаменаційна робота. Розділи 1–2.
ЗК 4 ОПП Астрономія , ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність бути критичним і самокритичним.	Отримання зворотного зв'язку щодо виконання творчих завдань, аналіз отриманих результатів здобувачем.	Підготовка до контрольної та екзаменаційної роботи.

ЗК 5 ОПП Астрономія , ОПП Інформацій ні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність приймати обґрунтовані рішення.	Аналіз конкретної ситуації, групова дискусія, робота під час семінарів. Пояснення причиново- наслідкових зв'язків та логіки історичного процесу, основних методів критичного аналізу історичних джерел.	Оцінювання логіки викладення та причиново- наслідкових зв'язків у демонстраціях під час підготовки до семінарських занять 2–8.
ЗК 6 ОПП Фізика та астрономія	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Аналіз новітніх досліджень під час подання матеріалу на лекція- демонстраціях. Ознайомлення з можливостями використання сучасних технологій та підходів для пошуку необхідної інформації та вирішення поставлених завдань.	Оцінювання знайденої інформації під час підготовки до участі у семінарських заняттях (2-8). Оцінювання викладених студентом матеріалів під час написання контрольної та екзаменаційної робіт.
ЗК 6 ОПП Астрономія та ОПП Фізика	Навички міжособистісної взаємодії.	Робота на семінарських заняттях, лекція- дискусія, підготовка групових проєктів.	Оцінювання комунікаційних навичок, модерація позааудиторної комунікації з питань організації курсу. Семінар 8. Розділи 1, 2.
ЗК 7 ОПП Фізика та астрономія та ЗК 6 ОПП Інформацій ні технології (ІТ) в фізиці	Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших предметних спеціальностей та груп різного рівня.	Робота на семінарських заняттях, лекція- дискусія, підготовка групових проєктів.	Оцінювання комунікаційних навичок, модерація позааудиторної комунікації з питань організації курсу. Семінари 2-8.
ЗК 7 ОПП Астрономія	Навички здійснення безпечної діяльності.	Самоорганізація студентами безпечного простору для навчання під час	Пояснення принципів організації умов для здійснення безпечної діяльності. Семінар 1. Позааудиторна

		лекцій, семінарських занять, самостійної роботи тощо протягом усього періоду викладання дисципліни.	комунікація з питань організації курсу.
ЗК 8 ОПП Фізика та астрономія	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	Навчання через практичну роботу. Лекції-демонстрації до тем 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13.	Оцінювання підготовки інформаційних повідомлень на семінарських заняттях, участі у дискусіях. Семінари 2, 3, 8.
ЗК 8 ОПП Астрономія, ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	Пояснення; демонстрація; ілюстрація; консультації; самоконтроль. Розвиток критичного мислення під час лекцій-демонстрацій та лекцій-дискусій.	Оцінювання підготовки до семінарських занять 2-8, оцінювання самостійної роботи під час написання есе або творчого проекту. Робота з конспектами лекцій розділів 1-2.
ЗК 9 ОПП Фізика та астрономія	Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.	Участь у лекціях-дискусіях. Аналіз новітніх досліджень під час подання матеріалу на лекціях-демонстраціях. Ознайомлення з можливостями використання сучасних технологій та підходів для пошуку необхідної інформації та вирішення поставлених завдань.	Оцінювання логіки та аргументації позиції під час участі у лекціях-дискусіях. Оцінювання знайденої інформації під час підготовки до участі у семінарських заняттях 2-8.
ЗК 9 ОПП Астрономія, ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	Самостійна робота, підготовка до семінарських занять, до написання контрольної та екзаменаційної робіт.	Оцінювання підготовки до семінарських занять 2-8, оцінювання самостійної роботи під час написання есе або творчого проекту. Розділи 1-3.

ОПП Фізика			
ЗК 10 ОПП Фізика та астрономія	Володіння навичками критичного мислення.	Пояснення причиново-наслідкових зв'язків та логіки історичного процесу, основних методів критичного аналізу історичних джерел. Отримання зворотного зв'язку щодо виконання творчих завдань, анкетування, аналіз отриманих результатів здобувачем.	Підготовка до контрольної та екзаменаційної роботи. Оцінювання логіки викладення та причиново-наслідкових зв'язків у демонстраціях під час підготовки до семінарських занять 2–8.
ЗК 10 ОПП Астрономія	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Аналіз матеріалів під час лекцій за темами 2, 5, 6.	Опрацювання конспектів лекцій тем 2, 5, 6.
ЗК 11 ОПП Астрономія , ОПП Інформацій ні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Робота на семінарських заняттях, лекціях-дискусіях, підготовка групових проєктів.	Оцінювання комунікаційних навичок, модерація позааудиторної комунікації з питань організації курсу. Семінари 2, 3, 6, 7.
ЗК 12 ОПП Астрономія , ОПП Інформацій ні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Робота на семінарських заняттях, лекція-дискусія, написання контрольної та екзаменаційної робіт.	Оцінювання здатності спілкуватись державною мовою усно та письмово під час участі у лекціях-дискусіях, презентації доповідей та дискусіях до семінарських занять 2-8, написання контрольної та екзаменаційної робіт.

ЗК 14 ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Аналіз конкретної ситуації, групова дискусія. Лекції-демонстрації до тем 11-16.	Оцінювання результатів підготовки до семінарських занять 2-4, 6-8.
ЗК 15 ОПП Астрономія, ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Робота на семінарських заняттях, лекція-демонстрація до тем 2, 5-7, 10.	Оцінювання результатів підготовки до семінарського заняття 2, 3, 5, 8.
ФК 6 ОПП Фізика та астрономія	Здатність здійснювати об'єктивне оцінювання результатів навчання (проводити атестацію).	Пояснення причиново-наслідкових зв'язків, основних методів критичного аналізу. Розвиток критичного мислення під час лекцій-демонстрацій та лекцій-дискусій. Роз'яснення результатів оцінювання семінарських занять.	Оцінювання участі у лекціях-дискусіях. Оцінювання підготовки до семінарських занять 2-8. Оцінювання самостійної роботи під час написання есе або творчого проєкту.
ФК 8 ОПП Фізика та астрономія	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	Принципи організації освітнього процесу на семінарі 1. Ознайомлення з можливостями використання інформаційних та комунікаційних технологій,	Перевірка есе або творчого проєкту, створених на основі індивідуального пошуку інформації.

		зокрема, для пошуку необхідної інформації та вирішення поставлених завдань.	
ФК 8 ОПП Астрономія	Здатність виконувати теоретичні та експериментальні дослідження автономно та у складі наукової групи.	Самостійна робота, підготовка до семінарських занять (самостійно і у групі), підготовка до написання контрольної та екзаменаційної робіт.	Оцінювання підготовки до семінарських занять 2-8, оцінювання самостійної роботи під час написання есе або творчого проєкту. Робота з конспектами розділів 1–2.
ФК 9 ОПП Фізика; ФК 12 ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці	Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.	Ознайомлення з можливостями розширеного пошуку необхідної інформації. Аналіз новітніх досліджень під час подання матеріалу на лекціях-демонстраціях.	Оцінювання пошуку матеріалів до контрольної роботи та підготовки інформаційного повідомлення на семінарських заняттях 2-8, екзаменаційна робота. Розділи 1, 2.
ФК 10 ОПП Фізика та астрономія	Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язберезувальні технології під час освітнього процесу.	Самоорганізація студентами безпечного простору для навчання під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи тощо протягом усього періоду викладання дисципліни.	Пояснення принципів організації умов для здійснення безпечної діяльності. Тема 1. Семінар 1. Позааудиторна комунікація з питань організації курсу.
ФК 10 ОПП Астрономія та ОПП Фізика	Здатність самостійно навчатися і опанувати нові знання з фізики, астрономії та суміжних галузей.	Ознайомлення з можливостями самостійного використання інформаційних та комунікаційних технологій, зокрема, для пошуку необхідної інформації.	Перевірка есе або творчого проєкту, створених на основі індивідуального пошуку інформації.
ФК 12 ОПП Фізика та астрономія	Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.	Самостійна робота, підготовка до семінарських занять, до написання	Оцінювання підготовки до семінарських занять 2-8, оцінювання самостійної роботи

		контрольної та екзаменаційної робіт.	під час написання есе або творчого проєкту. Розділи 1, 2.
ФК 13 ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці	Здатність самостійно навчатися і опанувати нові знання з фізики, астрономії, програмування та суміжних галузей.	Ознайомлення з можливостями самостійного використання інформаційних та комунікаційних технологій, зокрема, для пошуку необхідної інформації.	Перевірка есе або творчого проєкту, створених на основі індивідуального пошуку інформації.
ФК 14 ОПП Астрономія	Здатність здобувати додаткові компетентності через вибіркові складові освітньої програми, самоосвіту, неформальну та інформальну освіту.	Інформування про всі можливості, що надає курс. Роз'яснення студентам щодо самоорганізації ефективного навчання протягом усього періоду викладання дисципліни.	Пояснення принципів організації умов для здійснення безпечної діяльності. Тема 1. Семинар 1. Позааудиторна комунікація з питань організації курсу.
ПРН 5 ОПП Фізика та астрономія	Презентувати результати досліджень у формі доповідей на семінарах, конференціях тощо, здійснювати професійний письмовий опис наукового дослідження, враховуючи вимоги, мету та цільову аудиторію.	Методичні поради щодо підготовки доповідей та презентацій до семінарів, до творчої контрольної роботи.	Оцінювання фактажного наповнення, логіки, аргументованості викладення матеріалів під час написання есе або творчого проєкту, а також – представлення презентацій і доповідей на семінарських заняттях 2-8.
ПРН 8 ОПП Астрономія , ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці та ОПП Фізика	Мати базові навички самостійного навчання: вміти відшукувати потрібну інформацію в друкованих та електронних джерелах, аналізувати, систематизувати, розуміти, тлумачити та використовувати її для вирішення наукових і прикладних завдань.	Роз'яснення студентам щодо самоорганізації ефективного навчання протягом усього періоду викладання дисципліни. Ознайомлення з можливостями розширеного пошуку інформації. Аналіз новітніх	Оцінювання пошуку матеріалів до контрольної роботи та підготовки інформаційного повідомлення на семінарських заняттях 2-8, екзаменаційна робота. Розділи 1, 2.

		досліджень під час подання матеріалу на лекціях-демонстраціях.	
ПРН 9 ОПП Астрономія	Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень з окремих спеціальних розділів фізики та астрономії, що виконуються індивідуально (автономно) та/або у складі наукової групи.	Самостійна робота, підготовка до семінарських занять (самостійно і у групі), підготовка до написання контрольної та екзаменаційної робіт.	Оцінювання підготовки до семінарських занять 2-8, оцінювання самостійної роботи під час написання есе або творчого проєкту. Робота з конспектами розділів 1–2.
ПРН 10 ОПП Астрономія	Вміти планувати дослідження, обирати оптимальні методи та засоби досягнення мети дослідження, знаходити шляхи розв'язання наукових завдань та вдосконалення застосованих методів.	Аналіз новітніх досліджень під час подання матеріалу на лекціях-демонстраціях. Знайомство з новими інтерактивними методами навчання, сучасними методами проведення досліджень.	Оцінювання результатів пошуку матеріалів до контрольної роботи та підготовки інформаційного повідомлень на семінарських заняттях, екзаменаційна робота. Розділи 1, 2.
ПРН 11 ОПП Астрономія	Вміти упорядковувати, тлумачити та узагальнювати одержані наукові та практичні результати, робити висновки.	Самостійний вибір теми есе чи творчого проєкту, пошук необхідної інформації, її опрацювання.	Оцінювання есе або творчого проєкту, викладеного у ньому матеріалі, фактажного наповнення, аргументованості, логічності.
ПРН 12 ОПП Фізика та астрономія	Використовувати активні форми та методи навчання, під час яких учні спрямовують увагу на власні внутрішні переживання, поглиблене особисте розуміння та засвоєння навичок.	Знайомство з сучасними формами та методами навчання. Знайомство з принципами організації освітнього процесу на семінарі 1.	Пояснення принципів організації умов для здійснення безпечної діяльності. Тема 1. Семінар 1. Позааудиторна комунікація з питань організації курсу.
ПРН 12 ОПП Астрономія	Вміти представляти одержані наукові результати, брати участь у дискусіях стосовно змісту і результатів власного наукового дослідження.	Участь у лекціях-дискусіях. Спостереження. Методичні поради щодо підготовки доповідей та презентацій до семінарів, до творчої контрольної	Оцінювання фактажного наповнення, логіки, аргументованості викладення матеріалів під час написання есе або творчого проєкту, а також – представлення

		роботи.	презентацій і доповідей, участь у дискусіях стосовно власної позиції на семінарських заняттях 2-8. Лекції-дискусії, розділ 1, 2.
ПРН 14 ОПП Фізика та астрономія	Дотримуватись у професійній діяльності правил безпеки життєдіяльності, санітарно-гігієнічних вимог, протиепідемічних правил.	Самоорганізація студентами безпечного простору для навчання під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи тощо протягом усього періоду викладання дисципліни.	Пояснення принципів організації умов для здійснення безпечної діяльності. Семінар 1. Позааудиторна комунікація з питань організації курсу.
ПРН 17 ОПП Астрономія	Знати і розуміти роль і місце фізики, астрономії та інших природничих наук у загальній системі знань про природу та суспільство, у розвитку техніки й технологій та у формуванні сучасного наукового світогляду.	Лекція-презентація до теми 1. Написання есе. Самостійна робота.	Робота з конспектом лекції до теми 1. Оцінювання написаного есе на близькі тематики. Оцінювання самостійного опрацювання матеріалу під час перевірки написаної екзаменаційної роботи.
ПРН 18 ОПП Астрономія	Володіти державною та іноземною мовами на рівні, достатньому для усного і письмового професійного спілкування та презентації результатів власних досліджень.	Робота на семінарських заняттях, лекціях-дискусіях, написання контрольної та екзаменаційної робіт.	Оцінювання здатності спілкуватись державною мовою усно та письмово під час участі у лекціях-дискусіях (розділи 1, 2, зокрема тема 7), презентації доповідей та дискусіях до семінарських занять 2-8, написання контрольної та екзаменаційної робіт.
ПРН 19 ОПП Астрономія та ОПП Фізика; ПРН 21 ОПП Інформацій	Знати та розуміти необхідність збереження та примноження моральних, культурних та наукових цінностей і досягнень суспільства.	Робота на семінарських заняттях, лекції-демонстрації до тем 2, 5-7, 10.	Оцінювання результатів підготовки до семінарських занять 2, 3, 5, 8.

ні технології (ІТ) в фізиці			
ПРН 20 ОПП Астрономія	Знати і розуміти свої громадянські права і обов'язки, як члена вільного демократичного суспільства, мати навички їх реалізації, відстоювання та захисту.	Аналіз конкретної ситуації, групова дискусія. Лекція-демонстрації до тем 11-16.	Оцінювання результатів підготовки до семінарських занять 2-4, 6-8.
ПРН 21 ОПП Астрономія	Розуміти основні принципи здорового способу життя та вміти застосовувати їх для підтримки власного здоров'я та працездатності.	Робота на семінарських заняттях, лекція-демонстрація до тем 5, 9, 10.	Опрацювання конспектів лекцій до тем 5, 9, 10.
ПРН 23 ОПП Фізика; ПРН 25 ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці	Розуміти історію та закономірності розвитку фізики та астрономії.	Лекція-презентація до теми 1. Написання есе. Самостійна робота.	Робота з конспектом лекції до теми 1. Оцінювання написаного есе на близькі тематики. Оцінювання самостійного опрацювання матеріалу під час перевірки написаної екзаменаційної роботи.
ПРН 24 ОПП Астрономія та ОПП Фізика; ПРН 26 ОПП Інформаційні технології (ІТ) в фізиці	Розуміти місце фізики та астрономії у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	Лекція-презентація до теми 1. Написання есе. Самостійна робота.	Робота з конспектом лекції до теми 1. Оцінювання написаного есе на близькі тематики. Оцінювання самостійного опрацювання матеріалу під час перевірки написаної екзаменаційної роботи.

8. Методи контролю

Здобувачі освіти опановують теми на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірити рівень підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Виконання завдань самостійної роботи, підготовка до семінарських занять і виконання екзаменаційних завдань передбачають дотримання здобувачами вищої освіти основних принципів академічної доброчесності:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання, атестації (для осіб з особливими освітніми потребами цю вимогу застосовують, зважаючи на їхні індивідуальні потреби та можливості);

- посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Поточний контроль та оцінювання результатів навчання передбачає оцінювання за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача вищої освіти під час лекційних та практичних (семінарських) занять (групова дискусія);
- контроль та оцінювання завдань самостійної роботи та розроблення проєктних завдань під час самостійної роботи;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь здійснювати самостійні наукові дослідження та презентувати їх шляхом застосування сучасних інформаційних технологій.

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти здійснюється під час **семінарських занять** протягом семестру й має на меті перевірити рівень підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. У межах поточного контролю оцінюють, наскільки здобувачі освіти знають першоджерела та наукову літературу, логічно й послідовно виступають під час обговорення питань семінарського заняття, ставлять питання і відповідають на них у межах дискусії. Здобувач може набрати від 0 до 40 балів за роботу на семінарах протягом семестру.

Критерії оцінювання роботи здобувачів на семінарських заняттях:

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість за всі виступи: $5 \times 8 = 40$ балів.

5–4 бали – виступ грамотний за всіма параметрами оцінювання, логічний, інформаційно повний, продуманий.

3 бали – виступ за темою неповний.

2–1 бал – формальний виступ зі значною кількістю фактичних помилок.

0 балів – пасивна присутність.

Контрольна робота відбувається у формі есе або підготовку творчого проєкту. Здобувачі можуть набрати максимально 20 балів. Критерій оцінювання самостійної роботи – наявність власної (авторської) позиції; пов'язаність змісту есе із сучасними українськими реаліями; наявність висновку.

20–16 балів – робота виконана на високому теоретичному рівні, містить аналіз; добре обґрунтовано авторську позицію.

15–10 балів – має незначні недоліки щодо питань самостійної роботи; авторська позиція обґрунтована не досить послідовно.

9–5 балів – не містить критичного аналізу, не повністю висвітлена проблематика.

4–1 бали – робота має компілятивний характер, є помилки в оформленні.

0 балів – плагіат, не самостійно виконана робота.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 3 годин. Для допуску до підсумкового семестрового контролю здобувач має набрати впродовж семестру не менше ніж 10 балів.

Зміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені: теоретичне питання – 15 балів (два питання); питання на знання фактичного матеріалу – 10 балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Максимально повна відповідь на перше та друге питання передбачає знання теоретичного та фактичного матеріалу, уміння аналізувати та порівнювати історичні явища та буде оцінена у 15 балів. Бажано у відповіді використовувати мовні конструкції, що свідчать про самостійність та обґрунтованість думок здобувача вищої освіти («на мою думку», «порівняно з», «на противагу», «отже»).

Третє питання білета передбачає знання фактичного матеріалу, пов'язаного з діяльністю відомих персоналій або конкретних подій. Повна, самостійна та аналітична відповідь оцінюється у 10 балів.

Рівень знань на екзамені оцінюється:

37–40 балів, якщо здобувач дав правильні та повні відповіді на всі поставлені питання, ґрунтовно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, демонструє вміння пов'язувати події минулого із сучасним розвитком соціальної, політичної та економічної ситуації в Україні, логіку та аргументованість викладу (наводить приклади, аналогії, знає головні дати з історії України), вільно використовує набуті теоретичні знання, аналізуючи практичний матеріал, висловлює ставлення до тих чи тих проблем;

32–36 балів ставлять здобувачу, якщо він відповів на всі запитання, добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє навичками роботи з джерелами та рекомендованою літературою, аргументовано викладає матеріал, висловлює міркування щодо тих чи тих проблем, але припускається певних неточностей і похибок;

27–31 бал здобувач отримує, якщо відповів на всі запитання, переважно опанував теоретичні знання з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але дав недостатньо аргументовану відповідь, виявляє неточності, не вміє оцінювати факти та явища;

21–26 балів ставлять, якщо всі питання розкриті неповно та/або логіку відповідей потрібно суттєво виправити;

1–20 балів здобувач отримує, якщо у відповіді не розкриті всі три питання, продемонстровано недостатнє знання фактичного матеріалу, наукових визначень, немає посилань на першоджерела та рекомендовану наукову літературу;

0 балів здобувач отримує, якщо немає відповідей на питання екзаменаційного білета.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Сума
Розділ 1					Розділ 2			Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	
T1	T3	T5	T7	T9	T11	T13	T15				
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка
-----------------------------------	--------

діяльності протягом семестру	для чотирирівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Аксьонова Н. В. Історія української культури: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів / А. М. Домановський, Т. О. Чугуй. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2012. 196 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. Київ. 2019. 656 с.
3. Міщик Ю. А. Від трипільців до кіборгів: Коротка історія України / Ю. А. Міщик, О. Г. Бажан. Київ : ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2020. 688 с.
4. Новітня історія України (1945–2020 роки) : навч. посібник / К. Кондратюк, В. Качмар. Львів : ДНУ імені Івана Франка. 2020. 212 с.
5. Папіш В. А. Історія української літературної мови. Навчально-методичний посібник для проведення практичних занять і тестового контролю. Ужгород., 2023. 60 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/70652> .
6. Тетарчук І. В. Історія України: навчальний посібник підготовки до іспитів. Київ: ЦУЛ, 2021. 188 с.
7. Україна в контексті історичного розвитку Європи: підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / С. Ю. Боева, В. Ю. Бузань та ін. Київ: Арт Економі, 2021. 306 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/41918> .
8. Українознавство : посібник-хрестоматія (до розділу «Народна символіка українців»). Умань : Візаві, 2018. 166 с.
9. Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту). Київ : 2015. 504 с.
10. Чорний Д.М. Історія Слобідської України : підручник. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 264 с.

Допоміжна література

1. Applebaum, Anne. Red Famine: Stalin's War on Ukraine. New York, Doubleday (Penguin Random House LLC), 2017. 461 p.
2. Андерсон Б. Уявлені спільноти : Міркування щодо походження й поширення націоналізму. 2-ге вид., перероб. Київ : Критика. 2001. 272 с.
3. Kolesnyk I. Global History. Conceptual History / Preface V. A. Smoliy, A. I. Kudryachenko. Kyjiv: In-t of History of Ukraine NAS of Ukraine, 2022. 344 p.
4. Lonardo L. Russia's 2022 War Against Ukraine and the Foreign Policy Reaction of the EU. London : Palgrave Macmillan Cham, 2023. XII, 87 p.
5. Plokhly, Serhii. Chernobyl: The History of a Nuclear Catastrophe. New York: Basic Books, 2018. 432 p.
6. Plokhly, Serhii. Forgotten Bastards of the Eastern Front. Oxford : Oxford University Press, 2019. 369 p.

7. Regionalism without Regions: Reconceptualizing Ukraine's Heterogeneity / Ed. by Ulrich Schmid & Oksana Myshlovska. Budapest: New York: Central European University Press, 2019.
8. The Future of the Past: New Perspectives on Ukrainian History. Editor: Ploklii. Serhii. Harvard Ukrainian Research Institute. 2017. 516 p. (Harvard Papers in Ukrainian Studies)
9. The *Ukrainian Revolution, 1917-1920: A Study in Nationalism*. Front Cover. John Stephen Reshetar. Princeton University Press, 1962. 363 p
10. Ukraine and Europe: Cultural Encounters and Negotiations. Editors: Plokyh, Serhii; Brogi Bercoff, Giovanna, Pavlyshyn, Marko. University of Toronto Press. 2017. 480 p.
11. Аксьонова Н. «...Аж у Липці»: побут слобожанського села першої третини ХІХ ст. в оповіданні Г. Ф. Квіткп-Основ'яненка «Салдаський портрет» / Н. Аксьонова. А. Домановський. Народознавчі зошити. 2020. №2 (152). С. 450-460.
12. Аксьонова Н. В. «Українська» та «російська» Слобожанщина: політичні кордони історико-етнографічного регіону: Етнічна історія народів Європи. 2013. Вип. 39. С. 113-119.
13. Аксьонова Н. В. Етнографія українців у виданнях Воронежського, Курського та Харківського губернських статистичних комітетів. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2012. № 1006. Серія: Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. Вип. 15. С. 62-69.
14. Аксьонова Н. В. Історико-етнографічний регіон Слобожанщина в історіографічних дослідженнях. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2015. Сер. Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. Вп. 21. С. 99-104.
15. Аксьонова Н. В. Північно-східні межі Слобожанщини у вимірі географії культури. По той бік Дніпра: вплив контраверсійних образів «іншого українця» на формування ментальних кордонів. Запоріжжя. 2015. С. 203-208.
16. Аксьонова Н. В. Скуштувати етнічне: швидко&автентично. Постфактум: історико-антропологічні студії. 2013. № 1: Єдність у різноманітті стратегій та практик. С. 63-71.
17. Алексієвєць Л., Алексієвєць М., Дацків І. Україна-Європа: цивілізаційно-історичний дискурс. Український історичний журнал. 2020. №5. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/179864/17-Alexsiievets.pdf?sequence=1>
18. Антропологічний код української культури і цивілізації (колект. моногр. у двох книгах) О. О. Рафальський (керівник авторського колективу). Я. С. Калакура. В. П. Коцур, М. Ф. Юрій. Київ : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2020. Книга 1. 432 с.: Книга 2. 536 с
19. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 288 с.
20. Аркуша О. Г. Час народів. Історія України ХІХ століття: Навчальний посібник / О. Г. Аркуша, К. К. Кондратюк, М. М. Мудрий, О. М. Сухий. Львів, 2016. 315 с.
21. Багалій Дмитро. Історія Слободської України / передм. та ком. В. Л. Маслійчук ; упоряд. О. О. Савчук. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019. 400 с.
22. Бівор Е. Друга світова війна. Київ: КМ-БУКС, 2022. 824 с.
23. Блануца А. Земельна політика Ягеллонів на українських теренах Великого князівства Литовського (1440–1572 рр.). Київ : Інститут історії України НАН України, 2017. 423 с.
24. Бондаренко Г. Українська етнокультурна в контексті глобалізаційних викликів. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. 2014. 226 с.
25. Борисенко В. К. Сімейна обрядовість українців ХХ - початку ХХІ століття. Київ. 2016. 256 с.
26. Борисенко В.К. Етнокультурні зв'язки українців та поляків Східного Поділля (кінець ХІХ - початок ХХ сторіччя). Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. 2014. 206 с.
27. Борисова О. Зовнішня політика України: історія та сучасність. Київ: Наукова думка, 2017. 344 с.
28. Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала. Війни Росії проти України ХІІ–ХХІ ст. / За заг. ред. В. Брехуненка. НАН України. Інститут

української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ, 2016. 248 с.

29. В'ятрович В., Забілий Р., Дерев'яний І., Содоль П. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / Відп. ред. та упоряд. В. В'ятрович. 3-тє вид. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Viatrovych_Volodymyr/Ukrainska_Povstanska_Armiia_Istoriia_ne_skorenykh_vyd_2011/.
30. Ваврух М., Гавалюк Р. Нариси з історії української культури: архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр, кіно / М. Ваврух, Р. Гавалюк. Львів : Світ, 2018. 224 с.
31. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна. У 2-х книгах. Кн. 1: Історичні нариси / Упоряд. О. П. Реєнт; Ред. кол.: В. А. Смолій (голова). НАН України. Інститут історії України. Київ : Кліо, 2014. 784 с.
32. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна. У 2-х книгах. Кн. 2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), О. П. Реєнт (відп. ред.), О. Ю. Кирієнко (відп. секр.) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Київ : Кліо, 2015. 800 с.
33. Від Рейхстагу до Іводзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій / В. В'ятрович, С. Громенко та ін. Харків : КСД, 2017. 356 с. (Історія без цензури)
34. Гай-Нижник П. Українознавство як комплекс знань про Україну та чинник сучасної гуманітарної політики і системи національної безпеки. Гілея. 2014. Вип. 86 (№7). С. 109-116.
35. Гай-Нижник П. Українознавство як чинник концепту «м'яка сила» і системи національної безпеки. Українознавчий альманах. 2014. Вип. 16. С. 234-241
36. Голод 1932-1933 років в Україні: причини та наслідки. Київ: Наукова думка, 2003. 888 с.
37. Голодомор 1932-1933 років в Україні: документи і матеріали / Упоряд. Р. Я. Пиріг; НАН України. Ін-т історії України. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2007. 1128 с.
38. Горелов М. Є., Моця О. П., Рафальський О. О. Держава і цивілізація в історії України. Київ : Еко-Продакшин, 2009. 879 с.
39. Горобець В. Зірки та терени козацької революції. Історія звитяг і поразок / В. Горобець. Харків : КСД, 2017. 480 с.
40. Гриневич В. Політика пам'яті Другої світової війни в Україні: у пошуках ідентичності та консолідації. URL: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/grynevych_polityka.pdf.
41. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. Київ: Портал, 2022. 432 с.
42. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Історія козацтва. Держава–військо–битви. Київ : Арій, 2015. 479 с.
43. Гуржій О. Україна в суспільно-політичних комбінаціях імперського уряду Росії (30–90-ті рр. XVIII ст.). Київ: Ін-т історії України НАН України, 2019. 205 с.
44. Даниленко В. Україна в 1985-1991 рр.: остання глава радянської історії. Київ. 2018. 278 с.
45. Даніель Бовуа Трикутник Правобережжя: царат, шляхта і народ. Київ: Кліо, 2020. 872 с.
46. Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. 3-тє вид., доповн. / Упоряд.: М. Капраль, І. Сварник, І. Скочиляс, А. Фелонюк. Львів: Літературна агенція «Піраміда», 2016. 924 с.
47. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2005. 330 с.
48. Дністрянський М. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики. Львів, 2006. 463 с.
49. Довженко О.П. Щоденникові записи, 1939-1956. Харків: Фоліо. 2013. 879 с.
50. Документи українського козацтва XVI – першої половини XVII ст.: універсали, листування, угоди, присяги / Відп. ред. В. Брехуненко. Київ: Ін-т укр. археографії та

- джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2016. 608 с.
51. Домановська М. П. П. Гулак-Артемівський і Харківський університет // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. 2017. Вип. 25. С. 71-80. https://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/visn_ua/25/09_domanovska.pdf
52. Енциклопедія українознавства: в 4 т. / редактор В. Кубійович. Репр. відтвор. вид. 1955-1984 років. Київ : Глобус, 1993 Т. 1 : А-Г / автор передмови: М. Шпаковський. О. Романів. 1993. 400 с. : іл. Т. 2 : Г-З. 1994. 800 с.
53. Єремєєв П. В. «Проти ненависного папізму»: образи католицизму у працях Михайла Максимовича. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. 2023. Вип. 36. С. 5–17. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6505-2023-36-02>.
54. Єремєєв П. В. Релігійні образи у наукових роботах Михайла Максимовича. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. 2022. Вип. 35. С. 51–66. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6505-2022-35-06>.
55. Єремєєв. П. В. Руйнація культових споруд Харкова в період російської військової агресії: суспільне сприйняття та переосмислення культурної спадщини. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія». 2022. Вип. 62. С. 49–85. DOI: <https://www.doi.org/10.26565/2220-7929-2022-62-02>.
56. Єремєєв. П. В. Руйнація культових споруд Харкова в період російської військової агресії: суспільне сприйняття та переосмислення культурної спадщини. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія», вип. 62, 2022, с. 49-85. DOI: <https://www.doi.org.10.26565/2220-7929-2022-62-02>
57. Жданович О. Воїни степів. Гуни на теренах України. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zhdanovych_Olesia/Voiny_stepiv_Huny_na_terytorii_Ukrainy/.
58. Жданович О. Зі Скандинавії у Причорномор'я. Військове мистецтво готів на теренах України: науково-популярне видання. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zhdanovych_Olesia/Zi_Skandynavii_u_Prychornomia_Viiskove_mystetstvo_hotiv_na_terenakh_Ukrainy/.
59. Журавльов Денис. Іван Мазепа: людина, політик, легенда. Харків : Фоліо, 2020. 348 с.
60. Залізник Л. Стародавня історія України / Ред. В. Олексієнко. Київ : Темпора, 2012. 542 с.
61. Капелюшний В. П., Коваль О. Ф. «Незламна і нескорена: національна еліта в Українській революції 1917–1921 років. Історіографічний нарис. Монографія. Київ : Інтерсервіс, 2018. 480 с.
62. Касьянов Г. Розрита могила: Голод 1932–1933 років у політиці, пам'яті та історії (1980-ті – 2000-ті). Харків : Фоліо, 2020. 298 с.
63. Князі і гетьмани усієї Русі. «Через шаблю маєм право». Злети і падіння козацької держави 1648–1783 / В. Горобець та ін. Харків: КСД, 2016. 352 с. (Історія без цензури).
64. Козлова Д. Про Другу світову війну та Голокост: пам'ятання і забуття. URL: <http://uamoderna.com/demontazh-pamyati/kozlova-memory-and-oblivion>.
65. Колесников К. На краю Ойкумени. Еллінські військові традиції на українських землях Причорномор'я. Київ, 2021. 312 с.
66. Кононенко П. П. Українознавство: підручник для вищих навчальних закладів / МОН України . Науково-дослідний інститут українознавства. Київ : Міленіум, 2006. 870 с.
67. Куліков В. О. Підприємства й суспільство в заводських і шахтарських поселеннях Донбасу та Придніпров'я в 1870–1917 рр. URL: https://books.google.com.ua/books?id=fngWDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
68. Лазарович М. В. «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі

проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки) / Міністерство культури та інформаційної політики України. Київ : ПП АВІАЗ, 2020. 452 с.

69. Лицарі Дикого Поля. Плугом і мушкетом: Український шлях до Чорного моря / Авт. кол.: О. Бачинська, Т. Вінцовський, В. Грибовський, Н. Діанова, А. Домановський та ін. Упоряд. К. Галушко. Харків : КСД, 2016. 356 с. (Історія без цензури).

70. Літопис Руський за Іпатським списком / Перекл. Л. Махновець. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm>.

71. Ложкіна Аліса. «Перманентна революція. Мистецтво України ХХ – поч. ХХІ ст.», переклад із російської: Сашко Ушкалов, дизайн-концепт: Альона Соломадіна. Київ : ArtHuss, 2019. 554 с.

72. Любавський Р. Повсякденне життя робітників Харкова в 1920-ті – на початку 1930-х років / Науковий редактор Л. Ю. Посохова / Передм. О. А. Коляструк; вступне слово Л. Ю. Посохової. Харків : Раритети України, 2016. 226 с.

73. Маєвський О., Межиєвська В., Цеунов І. Навігатор з історії України. Світові війни / Наук. керівник проекту Я. Грицак. Київ : Портал, 2022. 305 с.

74. Межиєвська В., Артимишин П., Качур Г. Навігатор з історії України. Сучасність / Наук. керівник проекту Я. Грицак. Київ : Портал, 2023. 224 с.

75. Межиєвська В., Житня-Кебас Д., Цеунов І. та ін. Навігатор з історії України. Повоєнний СРСР / Наук. керівник проекту Я. Грицак. Київ : Портал, 2023. 204 с.

76. Мицик Ю., Плохій С. Як козаки Україну боронили / Ю. Мицик. Київ : Клію, 2018. 368 с.

77. Монолатій І.В. Українські легіонери. Формування та бойовий шлях українських січових стрільців 1914–1918 рр. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/15718>.

78. На бій за волю. Перемога через поразки. Україна у війнах і революціях 1914–1921 років / М. Ковальчук, А. Папакін та ін. Харків : КСД, 2016. 353 с. (Історія без цензури).

79. Народження країни. Від краю до держави. Назва, символіка, територія і кордони Україн / Упоряд. Кирило Галушко. Харків : КСД, 2016. 352 с. (Історія без цензури).

80. Пагіря Г. Карпатська Січ: військове формування Карпатської України: науково-популярне видання. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pahiria_Oleksandr/Karpatska_Sich_viiskove_formuvannia_Karpatskoi_Ukrainy/.

81. Папакін А., Шаменков С. Діти Таргітая. Військо та війни скіфів VII–III ст. до Р. Х. Київ, 2021. 144 с.

82. Паталах О. Від Січі до Чорномор'ї. Запорозьке та чорноморське козацтво в російсько-турецьких війнах XVIII ст. Київ, 2020. 324 с.

83. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2 кн. Київ, 2022.

84. Плохій С. Брама Європи / Сергій Плохій; пер. з англ. Романа Клочка. Харків : КСД, 2016. 496 с.

85. Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. М. Климчука. Київ : Laurus, 2015. 400 с.

86. Плохій С. М. Чорнобиль. Історія ядерної катастрофи. Харків : Фоліо, 2019. 395 с.

87. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу / пер. Ярослав Лебеденко, Анатолій Саган. Харків : КСД, 2019. 512 с.

88. Поле битви – Україна. Від «володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення / Упоряд. Кирило Галушко. Харків : КСД, 2016. 352 с. (Історія без цензури).

89. Половець В. М. Українознавство. Курс лекцій. Чернігів : ВП «Нова хвиля», 2006. 216 с. URL:

<http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2775/1/Українознавство.%20Курс%20Олекцій.pdf>

90. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. / 2-ге вид., допов. Київ : АртЕк, 2017. 730 с.
91. Портнова Т. Українські міста Російської імперії середини XIX – початку XX століть в світлі модернізаційної теорії. URL: <http://www.historians.in.ua/index.php/en/doslidzhennya/242-tetiana-portnova-ukrainski-mista-rosiiskoi-imperii-seredyny-khikh-pochatku-khkh-stolit-v-svitli-modernizatsiinoi-teorii>.
92. Рафальський О., Самчук З. Цивілізаційне перехрестя сучасного суспільства. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 688 с.
93. Революція Гідності: методичні матеріали. Київ, 2015. 46 с. URL: https://don.kyivcity.gov.ua/files/2015/11/13/2015_metodichka_reviluciya_gidnosti_4.pdf.
94. Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД / Упор.: В. Борисенко, В. Даниленко, С. Кокін та ін. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 604 с.
95. Русь «після Русі». Між короною і булавою. Українські землі від королівства Русі до Війська / В. М. Горобець та ін. Харків : КСД, 2016. 351 с. (Історія без цензури)
96. Салата О. Світоглядні та методологічні позиції формаційного і цивілізаційного підходів до історії // Цивілізаційні дискурси світової та української історіографії : монографія; за наук. ред. О. О. Салати. Київ, 2017. С. 9–20.
97. Сердюк І. Маленький дорослий: Дитина й дитинство в Гетьманщині XVIII ст. / І. Сердюк. Київ : К.І.С., 2018. 456 с.
98. Ситий І. Козацька Україна: печатки, герби, знаки та емблеми кінця XVI–XVIII століть / І. Ситий. Київ : Темпора, 2017. 972 с.
99. Склокін В. Російська імперія і Слобідська Україна у другій половині XVIII ст.: просвічений абсолютизм, імперська інтеграція, локальне суспільство. Львів : Видавництво УКУ, 2019. 268 с.
100. Скоропадський П. Спомини: кінець 1917 – грудень 1918 року. Київ : Темпора, 2019. 756 с.
101. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький: полководець, дипломат, державотворець. Київ : Парламентське видавництво, 2020. 752 с.
102. Снайдер Т. Криваві землі. Європа між Гітлером і Сталіним. Київ : Лаурис, 2018. 492 с.
103. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь. 1569–1999 рр. Київ : Дух і Літера, 2016. 464 с.
104. Сокирко О. На варті булави. Надвірні війська українських гетьманів середини XVII – другої половини XVIII ст. Київ, 2018. 184 с.
105. Таїрова-Яковлева Т. Гетьмани України. Історії про славу, трагедії та мужність. Київ : Кліо, 2015. 424 с.
106. Таїрова-Яковлева Тетяна. Іван Мазепа і Російська імперія. Історія «зради» / Перекладач Ю. Мицик. Київ : Кліо, 2019. 404 с.
107. Тинченко Я. В. Війська Ясновельможного Пана Гетьмана. Армія Української держави, травень-грудень 1918 року. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tynchenko_Yaroslav/Viiska_Yasnovelmozhnoho_Pana_Hetmana_Armiia_Ukrainskoi_Derzhavy_traven-hruden_1918_r/.
108. Тинченко Я. В. Військово-морські сили України. 1917–1921: науково-популярне видання. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tynchenko_Yaroslav/Viiskovo-morski_syly_Ukrainy_1917-1921/.
109. Тинченко Я. В. Герої українського неба: пілоти визвольної війни 1917–1920 рр. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tynchenko_Yaroslav/Heroi_ukrainskoho_neba_1917-1920/

110. Тинченко Я. В. Новітні Запорожці. Війська Центральної Ради, березень 1917 – квітень 1918: науково-популярне видання. Київ, 2010. 112 с.
111. Тинченко Я. В. Символи нескореної держави. Нагороди уряду Української Народної Республіки URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tynchenko_Yaroslav/Symvoliy_neskorenoi_derzhavy_Nahorody_uryadu_Ukrainskoi_Narodnoi_Respubliki/.
112. Тинченко Я. В. Українська армія у 1920 році. Військовий союз з Польщею, війна з Радянською Росією та інтернування. Київ, 2020. 296 с.
113. Тіні згаданих предків. Від склавинів до русинів. Прадавня Україна, Русь і походження українців / Михайло Відейко та ін.; упоряд. Кирило Галушко. Харків : КСД, 2016. 351 с. (Історія без цензури).
114. Томпсон Е. Трубадури імперії. Російська література і колоніалізм. Київ, 2023. 384 с.
115. У кігтях двоголавих орлів. Творення модерної нації. Україна під скіпетрами Романових і Габсбургів. Харків, 2016. 352 с. (Історія без цензури).
116. Україна в історії Європи ХІХ — початку ХХІ ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С. В. Віднянського. Київ : Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.
117. Україна радянська. Ілюзії та катастрофи «комуністичного раю» / Г. Єфіменко, Я. Примаченко та ін. Харків : КСД, 2017. – 353 с. (Історія без цензури).
118. Українознавство : навчальний посібник / Т. В. Лепеха. Київ : Просвіта, 2005. 374 с.
119. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
120. Український Гетьманат: нариси історії національного державотворення ХVІІ–ХVІІІ ст. У 2 кн. Київ : Інститут історії України, 2018. Кн. 1. 610 с.; Кн. 2. 580 с.
121. Універсали Богдана Хмельницького. 1648–1657 / НАН України, Ін-т історії України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського; упоряд.: І. Крип'якевич, І. Бутич. Київ : Альтернативи, 1998. 381 с.
122. Хома І. Я. Січові Стрільці. Створення, військово-політична діяльність та збройна боротьба Січових Стрільців у 1917–1919 рр. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Khoma_Ivan/Sichovi_Striltsi_Stvorennia_viiskovo-politychna_diialnist_ta_zbroina_borotba_Sichovykh_Striltziv_u_1917-1919rr/.
123. Черкас Б. Степовий щит Литви. Українське військо Гедиміновичів. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Cherkas_Borys/Stepovyi_schyt_Lytvy_Ukrainske_viisko_Hedymino_vychiv_XIV_XVI_st/.
124. Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення ХVІ–ХVІІІ століть. У двох книгах. Книга 2. Київ : Грамота, 2020. 1120 с.
125. Яковенко Н. М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття. URL: <http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Jakovenko.pdf>.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Historians URL: <http://www.historians.in.ua>
2. ЛІКБЕЗ: історичний фронт. URL: <https://likbez.org.ua/ua/>
3. Бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету імені Т. Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua>.
4. Іван Патриляк. Лекції. URL: <https://www.youtube.com/@UKRAINEHISTORY>.
5. Ізборник. Історія України ІХ–ХVІІІ ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: <http://litopys.org.ua>
6. Інститут історії України НАН України (Київ). URL: <http://www.institute@history.org.ua>.
7. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>

8. Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України (Київ) URL: <http://www.inst-ukr.lviv.ua>.
9. Інститут української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України (Київ). URL: <http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html>.
10. Інститут філософії імені Г. Сковороди НАН України (Київ). URL: <http://www.filosof.com.ua>.
11. Локальна історія. URL: <https://www.youtube.com/@localhistoryUA>.
12. Наталія Яковенко. Лекції. URL: https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%B%D1%96%D1%8F+%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.
13. Національна бібліотека України імені В. Вернадського (Київ). URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
14. Олексій Сокирко. Лекції. URL: https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D0%B9+%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BA%D0%BE.
15. Сергій Плохій. Лекції. URL: https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B9+%D0%9F%D0%BB%D0%BE%D1%85%D1%96%D0%B9.
16. Тімоті Снайдер. Становлення сучасної України. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLe6NcH-LB5H2zezH0m0ii9LGd4gaEA38A>.

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/розпоряджень ректора/проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

У разі запровадження суворих обмежень із заборонаю відвідувати ЗВО здобувачам вищої освіти денної форми навчання надано можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Українознавство».